

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ КОРЕЙСЬКОЇ ПРОБЛЕМИ В СУЧАСНІЙ МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ

Анотація. Доведено, що політичний розвиток азійських країн, зокрема Північної та Південної Кореї та перспективи їх об'єднання – об'єкт пильного вивчення багатьох дослідників, провідних західних, азійських, російських та українських сходознавчих і політологічних центрів. Праці вчених багатьох центрів містять чимало корисного фактичного матеріалу, що відноситься до питань дослідження політичного устрою країн Корейського півострова. Разом з тим концептуальна методологічна основа таких робіт в значній мірі визначається суб'єктивізмом.

Аналіз публікацій по даній проблематиці показує, що багато вчених корєзнавців з США, Японії, Південної Кореї, Китаю, Росії та КНДР висвітлюють різні періоди еволюції корейської проблеми, по-різному оцінюють ті чи інші явища, процеси і тенденції, нинішній стан і перспективи. Слід зазначити, що в тих центрах, де працюють або підтримують зв'язок з південнокорейськими дослідницькими центрами, відчувається вплив політичного курсу Республіки Корея. Без сумніву на формування основних характеристик і параметрів корейської проблеми впливають глобальна та регіональна система міжнародних відносин. Слід зазначити, що більшість вчених дотримуються політичної позиції своїх країн і відображають в своїх дослідженнях політичні погляди правлячих кіл країни.

У статті підкреслюється, що практично всі вчені корєзнавці приходять до висновку, що без участі великих держав вирішення корейської

¹ доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри Корейської філології Київського національного лінгвістичного університету.

проблеми є неможливим. Багато американських та південнокорейських вчених вважають, що для стабілізації та протистояння загрози з боку Північної Кореї необхідно утримувати контингент американських військ в РК. Всі ці фактори говорять про те, що після розпаду біполярного періоду настав час об'єктивно оцінювати ситуацію та перспективу корейської проблеми.

Ключові слова: корейська проблема, незалежна об'єктивна позиція, статус-кво, функціональна інтеграція, геополітичні гравці, економічна співпраця, функціональний підхід, неореалізм, забезпечення безпеки.

Abstract. *It is proved that the political development of Asian countries, in particular North and South Korea and prospects for their unification - is the object of close study of many researchers, leading Western, Asian, Russian and Ukrainian oriental and political science centers. The work of scholars at many centers contains a lot of useful factual material related to the study of the political system of the countries at Korean Peninsula. However, the conceptual methodological basis of such works is largely determined by subjectivism. Analysis of publications on this issue shows that many Korean scientists from the US, Japan, South Korea, China, Russia and the DPRK cover different periods of evolution of the Korean problem, differently evaluate certain phenomena, processes and trends, current status and prospects. It should be noted that the centers, that cooperate or liaise with South Korean research centers, are affected by the policy of the Republic of Korea. Undoubtedly, the formation of the main characteristics and parameters of the Korean problem is influenced by the global and regional system of international relations. It should be noted that most scientists stick to the political position of their countries and reflect in their studies the political views of the ruling circles of the country. The article emphasizes that almost all Korean scientists have come to the conclusion that without the participation of major powers, the solution to the Korean problem is impossible. Many US and South Korean scientists believe that a contingent of US troops in the*

Republic of Korea is required to stabilize and counter the threat posed by North Korea. All these factors suggest that after the collapse of the bipolar period, it is time to objectively evaluate the situation and the prospect of the Korean problem.

Keywords: *Korean problem, independent objective position, status quo, functional integration, geopolitical players, economic cooperation, functional approach, neorealism, security.*

Аннотация. *Доказано, что политическое развитие азиатских стран, в частности Северной и Южной Кореи, и перспективы их объединения - объект пристального изучения многих исследователей, ведущих западных, азиатских, российских и украинских востоковедческих и политологических центров. Труды ученых многих центров содержат много полезного фактического материала, относящегося к вопросам исследования политического устройства стран Корейского полуострова. Вместе с тем концептуальная методологическая основа таких работ в значительной степени определяется субъективизмом. Анализ публикаций по данной проблематике показывает, что многие ученые кореееды из США, Японии, Южной Кореи, Китая, России и КНДР освещают различные периоды эволюции корейской проблемы, по-разному оценивают те или иные явления, процессы и тенденции, нынешнее состояние и перспективы. Следует отметить, что в тех центрах, где работают или поддерживают связь с южнокорейскими исследовательскими центрами, чувствуется влияние политического курса Республики Корея. Без сомнения на формирование основных характеристик и параметров корейской проблемы влияют глобальная и региональная системы международных отношений. Следует отметить, что большинство ученых придерживаются политической позиции своих стран и отражают в своих исследованиях политические взгляды правящих кругов страны. В статье подчеркивается, что практически все ученые кореееды приходят к выводу, что без участия великих государств решения корейской проблемы невозможно. Многие*

американские и южнокорейских ученых считают, что для стабилизации и противостоянию угрозе со стороны Северной Кореи необходимо удерживать контингент американских войск в РК. Все эти факторы говорят о том, что после распада биполярного периода пора объективно оценивать ситуацию и перспективу корейской проблемы.

Ключевые слова: *корейская проблема, независимая объективная позиция, статус-кво, функциональная интеграция, геополитические игроки, экономическое сотрудничество, функциональный подход, неореализм, обеспечения безопасности.*

Грунтовніше аналізуючи історію дослідження корейської проблеми, слід зазначити, що вона вже налічує понад 70 років, але і сьогодні вона залишається актуальною і невирішеною. Ретроспективний огляд матеріалів, присвячених корейській проблемі засвідчує, що дослідження з цієї проблеми досить великі і різноманітні. Однак деякі з них або безнадійно застаріли, або ідеологічно заангажовані.

При аналізі публікацій по даній проблематиці слід зазначити, що багато вчених-корезнавців з США, Японії, Південної Кореї, Китаю, Росії висвітлюють різні періоди еволюції корейської проблеми, по-різному оцінюють ті чи інші явища, процеси і тенденції, нинішній її стан і перспективи. Слід зауважити, що більшість вчених дотримуються політичних позицій своїх країн і відображають в своїх дослідженнях політичні і соціальні погляди правлячих кіл країни, регіону. Разом з тим вони відображають і відому спеціалізацію досліджень, в залежності від того в якому конкретно науковому центрі вони працюють. Так, наприклад, в США зовнішньополітичними аспектами Кореї займаються в університетах Дж. Вашингтона, в Філадельфійському, Каліфорнійському, Колумбійському, Стенфордському та інших, внутрішньополітичними аспектами – в Гавайському, соціально етнополітичними – в Мічиганському і Гудзонівському університетах. В Японії в різних наукових центрах більше

уваги приділяється прикладним дослідженням, спрямованим на вивчення внутрішніх і зовнішніх проблем Кореї, особливо пов'язаних з проблемами безпеки Японії, можливостей об'єднання країн в регіональні зони екологічного і культурного співробітництва. Мюнхенський і Кільський університети в ФРН концентрують свою увагу на дослідженні відносин Північної і Південної Кореї з європейськими країнами і порівняльному вивченні досвіду об'єднання в Німеччині і можливостей об'єднання в Кореї. Слід зазначити, що багато центрів по вивченню корейської проблеми мають тісний зв'язок з науковими і офіційними колами Кореї і досить часто вченими, які займаються корейською проблемою є особи корейського походження і співробітники південнокорейських університетів і інститутів. Багато південнокорейських дослідників читають лекції в наукових центрах США, ФРН, Японії, Китаю. Такі взаємозв'язки природно відображаються і в публікаціях вчених цих країн, що висвітлюють їхні позиції з ряду питань, зокрема таких як причини і винуватці розколу Кореї, ключові тлумачення Корейської війни, проблеми присутності американських військ в РК і питання розміщення систем ТНААД і нарешті проблеми денуклеаризації Корейського півострову.

Однак є й деякі, а іноді і суттєві відмінності. Вони як правило визначаються орієнтацією зовнішньополітичного курсу країн, де знаходиться той чи інший науковий центр, хоча багато вчених займають незалежну, об'єктивну, академічну позицію. Наприклад, такі як Е. Рейшауер, Г. Гендерсон. До Бен Чхуль, М. Абрамович, Т. Лі, Донг Ві Вон, Джанг Сон Мін.

Більшість американських, японських і південнокорейських вчених акцентують увагу на ролі США в еволюції корейської проблеми, в забезпеченні на нинішньому етапі безпеки на Корейському півострові. В багатьох роботах американських вчених як в 70-80-ті роки минулого століття так і сьогодні вказується на те, що США має стати стабілізатором ситуації в Кореї. Так Р. Клофо, професор Бруклінського університету, котрий здійснив помітний вплив на формування корейської політики Білого дому, писав у

своїх книгах «Східна Азія і безпека США» (1975) і «Стримування і оборона в Кореї» (1976), що виведення американських військ слід здійснювати протягом більш-менш тривалого часу, одночасно модернізуючи збройні сили Південної Кореї. При цьому він наголошує на необхідності збереження США своїх обов'язків щодо забезпечення оборони Півдня. [16; с. 399-404]

Американський політолог і фахівець з корейського питання Д. Загорія так само стверджує, що виведення американських військ може порушити баланс сил в ПСА [17].

Р. Скарлатино був приблизно такої ж думки, і вважає, що збереження американських військ в Південній Кореї є необхідним і сприяє підтримці політики Південної Кореї, спрямованої на запобігання нової війни та вносить серйозний внесок і в безпеку Японії [14].

Багато американських вчених корезнавців вважають, що корейську проблему необхідно розглядати в контексті міжнародної політики. Ще в 1973 р. Г. Гендерсон писав: «Ніхто з них (великих держав залучених до вирішення корейської проблеми) не ставлять свої інтереси в Кореї вище зацікавленості у встановленні добрих відносин один з одним. Ніхто із залучених держав не прагне до посилення напруженості, не кажучи вже про війну на півострові. Навпаки, всі в тій чи іншій мірі поділяють бажання знизити існуючий рівень напруженості, і є визнання того, що принаймні Вашингтон і Пекін сприяли початку переговорів Півночі і Півдня. [10, с.208.]

Американський дослідник М. Абрамович підкреслив, що «всі великі держави Китай, Японія, СРСР, США, що мають інтереси в цьому районі, найбільше стурбовані підтримкою тут статус-кво» [8, с. 138].

Таким чином, в дослідженнях вчених-корезнавців Заходу і Японії аж до останнього часу чітко засвідчується, що без участі великих держав неможливо вирішити корейську проблему, забезпечивши при цьому статус-кво і дотримання безпеки. Найбільш ретельний аналіз проблеми об'єднання Кореї міститься в збірнику «Об'єднання Кореї. Проблеми та перспектива » виданому Східно-Мічиганським університетом. У ньому досліджуються

економічні системи, ресурси, науково-технічний рівень і робоча сила, військові можливості, партії, керівні сили і центри, соціальний розвиток в обох Кореях і дається загальний висновок: чим успішніше розвивається економіка в обох частинах Кореї, тим є вищими можливості для об'єднання. У роботі стверджується, що питання про створення федерації двох держав в якості першого кроку до об'єднання заслуговує на увагу. Це дозволило б забезпечити на першому етапі політичну незалежність двох держав, і в той же час економічно їх зв'язати. Така ситуація допомогла б лібералізувати Північ. А потім на другій стадії вже можна здійснити інтеграцію.

Серед робіт американських вчених- корезнавців заслуговує також на увагу стаття професора В. К. Клеменса «Грито в Пханмунджомі: конфлікт і кооперація в розділеній Кореї» [9]. Він пропонує в якості засобу вирішення корейської проблеми теорію Грито (GRIT), тобто здійснення поступових взаємних поступок в ослабленні напруженості (Graduated reciprocation in Tension Reduction) розроблену американським психологом Чарльзом Осгудом. Зовні вона виходить з суто прагматичного підходу до проблеми об'єднання, вельми схожого з функціоналістським. Як і функціоналізм закладений в Грито, прагматизм акцентує увагу на тому, що націоналізм здобуде перемогу над усіма іншими устремліннями. Клеменс робить висновок про те, що необхідні взаємні поступки, які сприятимуть зміцненню зв'язків між обома частинами Кореї і послужать базою для подальшого процесу зближення. Він рекомендує зосередити увагу на довготривалих цілях, а поки домагатися взаємної довіри. Стратегія політики довіри, яку запропонувала президент Пак Кин Хе, схоже теж ґрунтується на теорії Грито.

Дуже близькою до функціонального підходу є точка зору південнокорейського дослідника Кім Хак Чжуна, який виступає за тимчасове мирне співіснування Півночі і Півдня, розглядаючи його як певну фазу на шляху до об'єднання. Він пише: «До того, як буде відновлено взаємну довіру між сторонами, необхідно пройти фазу мирного співіснування, у перебігу

якої слід домагатися укладення пакту про ненапад між Північчю і Півднем і одночасно прийняття їх в ООН, посилення обмінів і співпраці між ними». [12, с.4-5]. По суті Кім Хак Чжун використовує в своїй концепції елементи як конвергенції, так і функціоналізму.

Південнокорейський учений Кім Ген Вон запропонував план функціональної інтеграції Півночі і Півдня за допомогою економічних, культурних і соціальних контактів, тобто політична інтеграція в кінці довгого тунелю функціональної інтеграції.

Серед численних досліджень є і так звана технократична теорія запропонована американським ученим Р. Уолкером. Він вважає, що найефективнішим способом вирішення проблем розділених сторін, тобто їх возз'єднання є розвиток технічного прогресу, вдосконалення техніки, що на його думку в кінцевому рахунку саме собою має привести до об'єднання [15, с.272-274].

В дослідженнях багатьох японських вчених, присвячених об'єднанню Кореї, спостерігається прикладна спрямованість з акцентом на важливості врахування економічних чинників і впливу міжнародних геополітичних гравців, зокрема як в роботі вченого Фудзі Камія, який прагне довести, що возз'єднання Кореї є неможливим без участі і допомоги інших зацікавлених держав, серед яких він називає і Японію. Подібна тенденція спостерігається і в роботі Кійосі Кодзіма «Об'єднання Південної і Північної Кореї в широкому міжнародному аспекті», де дослідник наполягає на необхідності насамперед економічного об'єднання обох частин Кореї. При цьому він ратує не за безпосередні контакти між Північчю і Півднем, а за включення їх в зону північно-східної азіатської вільної торгівлі. Кійосі Кодзіма стверджує, що економічне зближення на такій основі могло б передувати політичному об'єднанню Кореї, яке поки представляється йому далекою і незрозумілою перспективою.

Отже японські вчені в своїх роботах акцентують увагу на важливості створення регіональної зони торгівлі та економічне співробітництво в ПСА паралельно з уже існуючою ASEAN.

Ідея доцільності створення мультинаціональної і транснаціональної організації азіатсько-тихоокеанського співтовариства отримала розвиток і в роботах південнокорейського вченого Лі Сан Хону і японського дослідника Масатосі Міцусіта. Лі Сан Хон навіть запропонував трансформувати в короткостроковій перспективі існуючий троїстий союз – США, Японію, Південну Корею – у більш тісну систему співпраці, яка могла б скласти ядро майбутнього азіатсько-тихоокеанського співтовариства. Всі ці роботи говорять про зростаючу роль регіоналізму в сучасному світі.

Деякі дослідники акцентують увагу на важливості вивчення досвіду об'єднання в інших країнах. Так один з прихильників функціоналізму Янг Сан Чуль вважає, що досвід об'єднання Німеччини вельми повчальний для Сеула і Пхеньяна, який засвідчує, що шляхом переговорів навіть різних систем можна досягнути значних успіхів і нарешті для того щоб вийти з глухого кута у справі об'єднання, обидві сторони повинні проявити ініціативу в рівній мірі [11].

Директор Інституту міжнародної політики Мюнхенського університету Г. К. Кіндерман вважає, що основою для вирішення корейської проблеми повинен стати неореалізм. Він полягає, на його думку, в тому, що обидві зацікавлені сторони повинні сприймати безумовну реальність протилежної національної системи і її рівноправність в обох сторонах спробах перевести попередні різкі форми конфронтації в кращі форми співіснування.

Неореалізм, стверджує Кіндерман, виходить з передумови, що між національними субсистемами, не зважаючи на величезну різницю в ідеології, соціально-економічній та політичній структурах, повинні все ж існувати загальні, хоча і обмежені інтереси. Тут необхідно тільки знайти синтез між цілями національної політики національних субсистем і їх суттєво антагоністичними структурами. Таким чином всі теорії і концепції минулого

століття сходяться на тому, що питання об'єднання гальмується необхідністю забезпечення безпеки і збереження статус-кво як обох Кореї так і зовнішніх гравців. Такий поворот політики зацікавлених країн до курсу двох Кореї означає що вирішення корейської проблеми переноситься на далеку перспективу. Практично всі вчені-кореезнавці приходять до висновку, що без участі великих держав вирішення проблем є неможливим і для стабілізації і протистояння загрози з боку Північної Кореї необхідно утримувати контингент американських військ в РК.

Сучасні дослідники-кореезнавці такі, як Лі Ен Хо, М. Косака, Донг Ві Он, А. Ланьков, В. О. Кистанов, Кім Г.Н., А.В. Воронцов, Гарольд Маккіндер, Б. Беннет, В. Клеменс, Кім Хак Чжун, Кім Ген Вон, Фудзі Камія, Кійосі Кодзіма також виступають за відновлення переговорів між Північчю і Півднем як найважливішою умовою мирного врегулювання корейського питання і досягнення стабільності насамперед в ПСА .

Серед корейських вчених які досліджували чинники, що призвели до поділу Корейського півострова та власне перспективи об'єднання Корейського півострова слід виділити: Ву Чжон Чула, Джон Сон Хуна, Джон Ук Сіка, Кім Ен Хо, Кім Хак Джуна, Кім Дэ Чжуна, Кім Бьенг Кука та ін.

Так південнокорейський вчений-політолог Кім Хак Джун в своїй роботі «Політика об'єднання Південної та Північної Кореї», досліджуючи причини поділу Корейського півострову пише: «Найбільшу відповідальність за роз'єднання несе Радянський Союз, який після Другої Світової війни не тільки відмовився співпрацювати для створення єдиного і демократичного уряду в Кореї, а й активно намагався цьому перешкодити. Радянський Союз, який хотів панувати в Північній Кореї, був найважливішим фактором розколу країни. За таких обставин ООН практично була позбавлена можливостей для об'єднання Кореї» [12, с. 94].

Значна кількість південнокорейських дослідників визначили, що була розроблена політика тільки по відношенню до Північної Кореї, але стратегія об'єднання так і не була розроблена належним чином. Велися дискусії про те,

як «умиротворити» Північну Корею, але так і не були обрані шляхи до об'єднання країни. Також не була розроблена стратегія зовнішньополітичного курсу по відношенню до чотирьох великих держав (США, КНР, Росія, Японія) щодо об'єднання.

Таким чином, крім того не було розроблено чіткого плану роботи з громадянами Північної Кореї. Пропаганда серед населення Республіки Корея щодо значення і користі об'єднання велася на недостатньому рівні. Як аргумент проти об'єднання наводилися на прикладі Німеччини надмірні витрати, які могли виникнути в результаті об'єднання. Часом уряд РК вводив «табу» навіть на обговорення принципів об'єднання під керівництвом РК (по південнокорейському сценарієм). Згідно з опитуваннями, в результаті такої політики щодо об'єднання число прихильників цього процесу в РК знизилося з 91,6% в 1994 році до 63,8% у 2007 році.

Інші корейські дослідники акцентують увагу на важливості розробки стратегії об'єднання. Так Бен Джон Хон в своїй роботі «Міжкорейські відносини і об'єднання Кореї» пише: «... поки існує протистояння з Північною Кореєю, ми не можемо бути вільною країною, відтак постає питання яку стратегію ми повинні вибрати?» [19].

Південнокорейський дослідник Мін Ген Тхе вказує на те, що креативна економіка Південної Кореї залежить від відносини з Північною Кореєю і наше майбутнє – Північна Корея [18].

Професор Юн Де Гю вважає, що майбутнє Корейського півострова залежить багато в чому від відносини з Північною Кореєю. Але ситуація останніх років показує, що США, Китай і Японію влаштовує нинішній стан на Корейському півострові при умові зменшення напруги і загрози війни.

Серед відомих аналітичних дослідницьких структур слід ще згадати Дослідницький центр з питань об'єднання Корейського півострова та Центр вивчення азійських проблем університету Корьо. Так згідно за даними Мін Ген Тхе з Дослідницького центру з питань об'єднання Корейського півострова, якщо таке станеться, то з 2030 по 2050 роки витрати на

громадську сферу складуть 831 млрд. доларів США, разом з приватними інвестиціями – 3 трильйони 621 млрд. доларів США, а прибуток – 6 трильйонів 800 млрд. доларів [13, с. 32].

Згідно з даними Центру вивчення азійських проблем університету Корьо, якщо в 2015 році почати економічну інтеграцію і до 2025 року відбудеться об'єднання, то витрати в цілому до 2050 року складуть від 3 трильйонів 111 млрд. до 4 трильйонів 746 млрд. доларів США, а прибуток буде дорівнювати 4 трильйонів 909 млрд. доларів. Звичайно, розрахунки на витрати по об'єднанню багато в чому залежать від ступеня підвищення життєвого рівня Північної Кореї. Але одне цілковито ясно: якщо проводити процес об'єднання поступово, підтягнувши економіку КНДР, то результат буде значно вищим.

Серед російських вчених, що досліджували дану проблематику чи дотичну до неї, слід назвати праці Андріанова В.Д., Воронцова Д.В., Горілий І.О., Денисова В. І., Кобозева Н.М., Лі В.Ф., Ланькова А. В., Мазурова В. М., Ткаченко В.П., Тихомирова В.Д., Торкунова А.В., Савельєва Р. В., Суслінова С.С. та ін.. Російські вчені розглядають питання об'єднання Корейського півострова в контексті того, наскільки це відповідає російським національним інтересам з врахуванням геополітичної ситуації. Так дослідник Ткаченко В.П. зазначає, що Корейський півострів історично і геополітично завжди знаходився в сфері національних інтересів Росії, включаючи забезпечення миру і стабільності в районах, розташованих по периметру її кордонів. На думку вченого, з самого початку 1990-х років внутрішні зміни в Росії разом зі змінами міжнародної ситуації призвели до істотного повороту в її відносинах з двома корейськими державами. Як наслідок, сьогодні ми маємо справу з новою геополітичною реальністю, яку умовно можна розглядати в рамках тріади в складі Росії, Республіки Корея і КНДР [5, с.207].

На думку іншого російського дослідника Богатурова А.Д. сьогодні не можна повністю відповісти на питання, що позитивного або негативного для

Росії принесуть зміни в Північно-Східній Азії або на Корейському півострові. Немає сумнівів в тому, що в Росії розуміють: настав час багатофакторних аналізів з урахуванням зміни обставин в Росії, а також розробки плану чітких дій з урахуванням реальних інтересів і можливостей своїх корейських партнерів. Щодо перспектив об'єднання, то однією з головних перешкод до вирішення корейської проблеми, на думку Богатурова А.Д., є ракетно-ядерна загроза Північної Кореї [1, с.34-46].

Дослідники Торкунов А.В., Денисов В. І., Лі В. Ф. вважають, що для Росії, з урахуванням нинішньої геополітичної і гео економічної ролі останньої, при будь-якому варіанті об'єднання основним залишається мир і стабільність на Корейському півострові [7, с.544].

Інші дослідники акцентують увагу на важливості врахування геополітичних чинників при вирішенні корейської проблеми. Так політологі-кореезнавці, Хендерсон Г., Шуджа Ш. М. підкреслюють, що будь-яке вирішення корейської проблеми має включати пряму або непряму участь великих держав, у переговорах РК-КНДР і в так званому визнанні обох Кореї.

Аналізуючи сучасний стан справ на Корейському півострові, відомий російський експерт по Північній Кореї і кореезнавець Андрій Ланьков стверджує, що Північна Корея заявила про прагнення до об'єднання та до денуклеаризації Корейського півострова тільки під тиском санкційної політики і міжнародної ізоляції. Інший російський вчений К. Асмолов вважає, що якщо санкційний тиск зіграв якусь роль, то аж ніяк не вирішальну.

Істотний внесок в розробку південнокорейської тематики здійснив далекосхідний історик І. А.Толстокулаков, робота якого присвячена розвитку демократичного процесу в Південній Кореї в період VI Республіки [6, с. 20]. У своїх роботах І. А. Толстокулаков на прикладі Кореї робить спробу визначити особливість розуміння демократії в конфуціанської культурному середовищі; виявляє форми і рушійні сили процесу демократизації РК;

визначає основні етапи становлення політичної системи РК. Оскільки предметом дослідження І. А. Толстокулакова є новітня політична історія РК, то основним інструментом при аналізі став історичний підхід, який визначає загальну історію Кореї в якості постійного та обов'язкового фону для розуміння витоків і специфіки розвитку демократичних засад в корейському суспільстві. На основі історичного підходу був застосований ретроспективний аналіз, що дозволив автору розглянути зміст процесу демократизації в його послідовному розвитку. Історичний підхід, історико-порівняльний метод дослідження притаманні і науковій творчості відомих корєзнавців Торкунова А.В., Денисова В. І., Лі В.Ф.

Порівняльного аналізу досвіду демократизації в Республіці Кореї з іншими країнами присвятили свої дослідження В. М. Мазуров, Мун Хі Гвон і С.Ч. Янг.

Слід відзначити також декілька робіт українських вчених, що досліджували дану проблематику чи близьку до неї, хоча ця проблематика є малодосліджуваною в українському науковому дискурсі. Так український дослідник Кулінич М. А. аналізував політику України в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, зазначаючи що між Україною і країнами Корейського півострову є певні спільні риси, так як це країни, які знаходяться в важливих геостратегічних місцях, на перетині інтересів ключових світових політичних гравців. Відтак вони повинні прагнути до політики багатовекторності, уміло маневрувати, враховуючи інтереси великих гравців і відстоювати власні національні інтереси [2, с. 544].

Дослідник Лещенко Л. О. аналізував проблему еволюції авторитарних режимів у країнах Північно-Східної Азії, зокрема тоталітарного режиму Північної Кореї. Він зазначив що Північна Корея в першу чергу прагне зберегти свій тоталітарний режим і з цією метою нарощує ракетно-ядерний потенціал і саме ядерний арсенал Північної Кореї є серйозною перешкодою об'єднанню. Але саме цей фактор і змушує навколишні великі держави

змінювати свою стратегію і робити вибір на користь об'єднання Кореї під егідою Південної Кореї [3; с.226-234].

Інша українська дослідниця Мазур Ю. В. досліджувала етноцивілізаційні чинники формування політичних інститутів в країнах Східної Азії [4; с.46 - 72]. Дослідниця виділяла ознаки і критерії визначення чинників формування політичних інститутів, систематизувала чинники формування політичних систем та інститутів на прикладі держав Східної Азії. Мазур Ю. В. зазначала, що географічний чинник нерозривно пов'язаний із чинником зовнішніх впливів та викликів і міжкультурною взаємодією. На її думку, це можна продемонструвати на ситуації, що склалась в КНДР: після Корейської війни 1950-1953 рр. країна зазнала значного впливу з боку Радянського союзу та перейняла соціалістичний політичний устрій. Через тривалу відірваність КНДР від зовнішнього світу та радянський вплив в державі утворився тоталітарний режим з ідеологією культу особистості. КНДР на сьогодні залишається закритою для більшості світу, законсервованою у власній тоталітарній системі.

Дослідниця також акцентувала увагу на важливості економічного чинника. На її думку він важливий тому, що є відображенням розвитку політичної сфери. Вона відзначала, що на прикладі країн Східної Азії ми спостерігаємо, що, чим вище розвиток економіки, тим більш досконаліми, демократичними і модернізованими є політична система та інститути (наприклад, високорозвинені економічні та політичні системи в Японії і Республіці Корея; щодо КНР, тут відбувається активне економічне зростання разом із позитивними політичними перетвореннями та демократизацією; Монголія має доволі слабку економіку і таку ж, по суті, політичну систему; КНДР характеризується економічним застоєм і тоталітарним режимом). З розвитком економіки нерозривно пов'язані такі чинники, як новаторство (інноваційно-технічний чинник), наука та освіта. Зазначено, що економічно розвинені Японія та Республіка Корея мають найвищі показники інноваційного розвитку, КНР також демонструє високі результати, на відміну

від Монголії та КНДР. Освіта також має безпосередній зв'язок з розвитком і модернізацією політичних інститутів. Насамперед, це виявляється у вихованні та розвитку молодого покоління і підготовці нових кваліфікованих кадрів. Таким чином, створюється платформа для подальшої модернізації, новаторства, омолодження політичної сфери новими кадрами та ідеями.

Сучасний стан міжкорейських та корейсько-американських відносин аналізує політолог Віталій Кулик. Так він зазначає, що мирна угода підписана в селі Пханмуджом між Північною і Південною Кореєю, насамперед вигідна КНДР, так як Північна Корея, по-перше, хоче заморозити ядерні випробування запусків балістичних ракет в обмін на підписання мирного договору і зняття санкцій. А по-друге, як зазначив В. Кулик, це відкриває Північній Кореї можливість для відновлення Кесонської економічної зони, де відбуваються найбільші точки зростання виробництва в Кореї. Ця зона існувала з 2003 до 2016 року, а потім була закрита. Крім того, за словами політолога, для Північної Кореї важливою є реалізація великих магістральних інфраструктурних проєктів. Такими проєктами, наприклад, може стати об'єднання залізниці для постачання товарів в Китай і Росію, а також будівництво газопроводу з Росії до Південної Кореї [20].

Таким чином, слід зазначити, що багато вчених з різних країн займалися дослідженнями корейської проблеми, особливо ця проблематика актуалізувалася сьогодні, коли відбувається трансформація світової політичної системи, посилення регіоналізму та націоналізму.

Посилення протистояння США - Китай, зміна ситуації в самій Кореї, яка характеризується прагненням до консенсусу, зміна ставлення великих держав до питання щодо об'єднання Кореї під егідою РК, всі ці чинники засвідчують реальний шанс досягнення мети корейців. Звичайно щодо термінів і методів об'єднання немає одностайності.

Ще в 70-х роках минулого століття російський вчений В. Тихомиров писав, що зміни в глобальних або регіональних міжнародних відносинах або сприяють національному возз'єднанню, або ведуть до закріплення розколу і

загострення конфлікту між сторонами. Зміни останніх днів показують, що трансформація світової політичної системи, співвідношення глобальних і регіональних чинників, зміна у внутрішньокорейських відносинах, можуть дуже сприятливо позначитися на вирішенні корейської проблеми.

В даному контексті в 90-х роках минулого століття російська дослідниця Ф. І. Шабшина зазначала, що вчені-корезнавці, не зважаючи на різні погляди на корейську проблему в сучасних умовах можуть і покликані направити колективну наукову думку на ретельні дослідження не тільки теорії корейської проблеми, а й можливих моделей відновлення єдності Кореї. Тим самим буде реалізуватися завдання сприяння возз'єднання корейського народу.

Підсумовуючи, слід зазначити, що вчені з різних країн по різному бачать вирішення даної проблематики. Так японські дослідники не вірять в об'єднання Кореї в найближчому майбутньому, з досліджень японських вчених можна зробити висновок, що вони за прагматичну стратегію, спрямованість на збереження статус-кво, тому що така ситуація вигідна і відповідає інтересам Японії.

Китайські вчені-корезнавці в основному теж за збереження статус-кво на Корейському півострові, і не зважаючи на деякі зміни, що відбулися у відносинах між Північною Кореєю і Китаєм, все ж будуть всіляко підтримувати Північну Корею.

Незважаючи на те, що деякі російські вчені-корезнавці стверджують, що лише Росія нейтральна і щиро бажає об'єднання Кореї, на наш погляд, Росія теж не дуже бажає об'єднання Кореї, принаймні під егідою Південної Кореї, через побоювання, що на кордоні з Росією можуть виявитися американські війська. Більшість південнокорейських дослідників, вважають, що лише США по справжньому бажають об'єднання під егідою Південної Кореї, тому що такий варіант відповідає національним інтересам США.

Думки ж вчених Південної Кореї однозначні, всі їхні роботи присвячені об'єднанню Кореї під егідою Південної Кореї і відрізняються лише

підходами і методами здійснення та вибором стратегії. Багато вчених розуміють, що об'єднання в найближчому майбутньому є нереальним, тому пропонують тісну співпрацю і співіснування з Північною Кореєю.

Аналіз вивченої літератури показує, що деякі події, пов'язані з досліджуваною темою проблеми вже знайшли своє вирішення в ряді наукових праць зарубіжних і українських вчених, однак, всі вони потребують глибшого і всебічнішого аналізу та узагальнення багатого теоретичного і практичного досвіду сучасного політичного розвитку РК та КНДР з метою визначення перспектив політичного процесу, впливу політичної модернізації та демократизації на соціально-економічні процеси країн Кореїського півострову, зокрема на перспективи їх об'єднання. Крім того слід зазначити, що поява нових важливих чинників внесе свої корективи в підхід до рішення корейської проблеми.

Список використаних джерел

1. Богатуров А. Д. Великие державы на Тихом океане. История и теория международных отношений в Восточной Азии после второй мировой войны (1945–1995). М.: Конверт – МОНФ, 1997. 353 с.
2. Кулінич М. А. Політика України в АТР // Геополітичні трансформації в Євразії: погляди з Києва і Сеула. К., 2008. С. 226–234.
3. Лещенко Л. О. До питання про еволюцію авторитарних режимів у країнах Південно-Східної Азії // Дослідження світової політики : зб. наук. пр. Київ: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. Вип. 33. С. 46–72.
4. Мазур Ю. В. Етно-цивілізаційні чинники формування політичних інститутів в країнах Східної Азії: автореф. дис. канд. політ. наук. Миколаїв, 2017. 19 с.

5. Ткаченко В. П. Корейский полуостров и интересы России // РАН; Институт Дальнего Востока / отв. ред. М. Л. Титаренко. М.: Издательская фирма «Восточная литература» РАН, 2000. 207 с.
6. Толстокулаков И. А. Развитие демократического процесса в Южной Корее в период VI республики: автореф. дис. канд. истор. наук. Вл-к, 2000. 20 с.
7. Торкунов А. В., Денисов В. И., Ли В. Ф. Корейский полуостров: метаморфозы послевоенной истории. М.: ОЛМА Медиа Групп, 2008. 544 с.
8. Abramovitz M. Moving the Glacier // Prospects for Korean Security. – A Korean Security ... the 1980. Problems and Policies for a Time of Transition / P. L. Schneider. Cambridge, 1980. P. 138–139.
9. Clemens W. C. GRIT at Panmunjom: Conflict and Cooperation in Divided Korea – Asian Survey. 1973. January. Vol. XIII. No. 6. 134 p.
10. Henderson G. Constitutional changes from the First to the Sixth Republics: 1948 to 1967 // Political change in South Korea // I. S. Kim, Y. Wh. Kihleds. New York: Paragon House Publishers, 1998.
11. Hong Sun Ho. A study of the policy changes in the Korea Unification. Seoul, 1977. P. 102–103.
12. Kim Hak Joon The unification policy of South and North Korea. Seoul, 1978. P. 27, 94.
13. Min Kyon Te, Seoul' – Phyongyang megasiti. Seoul', 2014. P. 32.
14. Scarlapino R. Lee Chong Sik Communism in Korea. Berkeley: University of California press, 1972.
15. The Perennial Relevance of Morgenthau's Political Realism // American Foreign Policy Interests. 2009. Vol. 31. Issue 4. P. 272–274.
16. U.S. Department of State, Foreign relations of the United States, Conference at Cairo and Teheran, 1943. Wash, 1961. P. 399–404.
17. Zagoria D. Triangular relations: Mainland China – Soviet Union – North Korea – Seoul. 1997

18. 민경태, 서울 평양 메가시티, 서울. 2014 P. 30. (Min Kyung Tae, Seoul, Pyongyang Mega City – Seoul, 2014)
19. Политолог В. Кулик рассказал, что скрывает мирное соглашение между Северной и Южной Кореей. URL: https://24tv.ua/ru/politolog_rasskazal_chno_skryvaet_mirnoe_soglashenie_m_ezhdu_severnoj_i_juzhnoj_korejami_n959617
20. 민주 조선, 2000 년 10 월 31 일 (Democratic Korea. 31st of October, 2000)

References

1. Bogaturov A. Great States of the Pacific Ocean. History and Theory of International Relations in East Asia After the Second World War (1945–1995). M.: Convert - MONF, 1997. 353 p.
2. Kulinich M., Politics of Ukraine in the APR // Geopolitical Transformations in Eurasia: Views from Kyiv and Ceul. K., 2008. P. 226–234.
3. Leshchenko L., “On the question of the evolution of authoritarian regimes in the countries of South-East Asia,” Studies in World Politics: Coll. science. Kyiv: Institute of Global Economics and International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine. No. 33. p. 46–72.
4. Mazur Y. Ethno-civilizational factors of formation of political institutions in the countries of East Asia: Abstract. diss. Cand. flight. of sciences. Mykolaiv, 2017. 19 p.
5. Tkachenko V. Korean Peninsula and the interests of Russia // RAN; Institute of the Far East / Res. ed. M. L. Titarenko. M. : Publishing company "East Literature" RAN, 2000. 207 p.
6. Tolstokulakov I. Development of the democratic process in South Korea during the VIth Republic: abstract. dis. Cand. the story. sciences. Is-a, 2000. 20 p.

7. Torkunov A., Denisov V., Lee V. Korean peninsula: metamorphoses of post-war history. M.: OLMA Media Group, 2008. 544 p.
8. Abramovitz M. Moving the Glacier // Prospects for Korean Security. – Asian Security ... the 1980. Problems and Policies for a Time of Transition / P. L. Shneider. Cambridge, 1980. P. 138–139.
9. Clemens W. C. GRIT at Panmunjom: Conflict and Cooperation in Divided Korea – Asian Survey. 1973. January. Vol. XIII. No. 6. 134 p.
10. Henderson G. Constitutional changes from the First to the Sixth Republics: 1948 to 1967 // Political change in South Korea // I. S. Kim, Y. Wh. Kihleds. New York: Paragon House Publishers, 1998.
11. Hong Sun Ho. A study of the policy changes in the Korea Unification. Seoul, 1977. P. 102–103.
12. Kim Hak Joon The unification policy of South and North Korea. Seoul, 1978. P. 27, 94.
13. Min Kyon Te, Seoul' – Pyongyang megasiti. Seoul', 2014. P. 32.
14. Scarlapino R. Lee Chong Sik Communism in Korea. Berkeley: University of California press, 1972.
15. The Perennial Relevance of Morgenthau's Political Realism // American Foreign Policy Interests. 2009. Vol. 31. Issue 4. P. 272–274.
16. U.S. Department of State, Foreign relations of the United States, Conference at Cairo and Teheran, 1943. Wash, 1961. P. 399–404.
17. Zagoria D. Triangular relations: Mainland China – Soviet Union – North Korea – Seoul. 1997
18. Min Kyung Tae, Seoul, Pyongyang Mega City – Seoul, 2014, P. 30
19. Political scientist V. Kulik said that he hides the peace agreement between North and South Korea. URL: https://24tv.ua/ru/politolog_rasskazal_chno_skryvaet_mirnoe_soglashenie_mezhdu_severnoj_i_juzhnoj_korejami_n959617
20. Democratic Korea. 31st of October, 2000